

Lukuvuosimaksuyhteistyö

OHA-forumin kokouksessa 29.1. sovitun tehtäväksiannon mukaisesti sisäinen työryhmä (Petri Sjöblom, TY; Miia Vanhainen, LUT; Tea Vellamo, TTY ja Susanna Wolkoff, HY) on laatinut yliopistoille alla olevat yhteiset ohjeet lukuvuosimaksujen käyttöönottoa helpottamaan. Myös opintohallinnon muut lakimiehet ovat kommentoineet ohjeita. Työryhmä teki yhteistyötä myös Migrin ja amk-OHAN vastaavan ryhmän kanssa.

Ohjeistusta päivitetään tarvittaessa.

1) Mitä koulutusta maksut koskevat ja ketkä ovat maksullisuuden piirissä

1.1.Koulutusrajaus: YOL 10 § 1 mom:

Yliopiston on perittävä muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen hyväksytyltä opiskelijalta vähintään 1 500 euron suuruinen maksu lukuvuodessa. Yliopisto päättää maksun perimiseen liittyvistä järjestelyistä.

Kukin korkeakoulu määrittää hakukohteittensa opetus- ja tutkintokielet ja tekee linjanvedot kaksikielisissä ohjelmissa sovellettavista linjauksista

Indikaattoreina "muusta kuin suomen- tai ruotsinkielisestä koulutuksesta" voidaan käyttää esimerkiksi seuraavia (esimerkkikielenä tässä englanti):

- koulutusta markkinoidaan englanniksi ja sellaisena, että sen voi suorittaa englanninkielisenä
- opiskelija valitaan suorittamaan tutkintoa ja hän opiskelee englannin kielellä

Tiivistetysti: koulutus on vieraskielistä ja siten maksullisuuden piirissä, jos se näyttää siltä.

1.2.Maksajarajaus : YOL 10 § 2 mom:

Maksua ei ... peritä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselta eikä siltä, joka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Maksua ei peritä myöskään siltä, jolla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia. Maksua ei peritä myöskään 9 §:n mukaiseen tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijalta.

Vapautettuja ovat siten EU-maiden kansalaisten lisäksi ETA-maiden - Islanti, Liechtenstein, Norja - kansalaiset sekä rinnastuksen perusteella Sveitsin kansalaiset.

Muilta osin lähtökohta on, että lainkohdan tulkintaa ei tehdä yliopistoissa, vaan yliopisto tekee pääsäännöstä mahdolliset poikkeavat maksuvelvollisuuspäätökset oleskeluluvan perusteella. Jos hakija ei ole yllä mainittujen valtioiden kansalainen, yliopisto lähtee oletuksesta, että hakija joutuu maksamaan maksun. Opiskelijan täytyy osoittaa itse, että hänet on vapautettu, osoittaminen tapahtuu oleskeluluvan avulla. Maksusta vapautumisen ehtona on oleskelulupastatus A, P ja P-EU

Hakijoille ohjeet löytyvät Opintopolusta, ja ohjeita päivittää omaan toimivaltaansa kuuluvien asioiden osalta Migri tai sieltä on linkki Migrin sivuille. Ohjeisiin kootaan mahdollisimman kattavasti eri tilanteet, ja ne tehdään hakijälähtöisesti: "Am I required to pay the tuition fee?".

Yliopistot ohjeistavat hakijoita hakuvaiheessa ym. pääsäännön mukaan. Jos hakijalla on jo hakuvaiheessa oleskelulupa, oleskelulupa tarkastetaan hakuvaiheessa hakuasiakirjoihin liitetystä oleskelulupakortin kopiosta ja opintojen alussa paikanpäällä yliopistossa. MIGRI tarvitsee tiedot mm. maksun maksaneista ja niistä, jotka eivät saavu paikalle Yhteinen ilmoituskäytäntö yliopistoilta MIGRIlle. Sovittu MIGRI:n edustajan kanssa, että MIGRI suunnittelee excel- taulukon siitä mitä tietoja se tarvitsee yliopistoilta.

1.3.Yliopiston päätökset maksuvelvollisuudesta vs lainsäädäntö

Yliopistolaki on tältä osin kirjoitettu pakottavaksi lainsäädännöksi: "Yliopiston on perittävä...". Yliopisto ei siten voi sopia maksuista vapauttamisesta, jos maksullisuuden ehdot täyttyvät. Apurahajärjestelmä on yliopiston omissa käsissä, mutta apurahoja myönnettäessä on muistettava hallintolain edellyttämät tasapuolisen kohtelun ja objektiivisesti ottaen hyväksyttäviin syihin perustuvan päätöksenteon vaatimukset.

2) Opiskeluoikeuteen liittyvät yksityiskohdat

2.1. Ensimmäisen vuoden poissaoloilmoittautuminen

Maksuvelvollisuus ei vaikuta tähän.

Sekä ase- ja siviilipalvelusta että perhevapaita koskevat poikkeukset ovat käytettävissä vain Suomen järjestelmän mukaisina (suositellaan tätä linjaa hallintoekonomisin syin ja koska voitaneen lähteä siitä, että tämä on myös lainsäätäjän tarkoitus. Yliopisto voi halutessaan toimia myös toisin, koska lain sanamuoto tukee sitä).

Oma sairaus tai vamma, jonka vuoksi kykenemätön aloittamaan opinnot: tämä syy myös maksavan ja muun ulkomaisen opiskelijan käytössä. Vaaditaan lääkärintodistus. Lääkärintodistuksesta on ilmeistä, mikä sairaus tai vamma on kyseessä ja että kyseinen sairaus tai vamma estää opintojen aloittamisen. Arvioidaan tapauskohtaisesti, ja voidaan

tarvittaessa tarkistaa lääkärintodistuksen oikeellisuus.

2.2. Lukuvuosimaksuvelvollisuuden suhde opinto-oikeuden keston (2 vuotta on tavoiteaika ylemmässä tutkinnossa + 2 v jousto + 1 v poissaoloa + n. lakisääteiset syyt + lisäajat)

Opinto-oikeuden kesto ja käyttöoikeus ovat lakisääteisiä, joten ne koskevat myös maksavaa tutkinto-opiskelijaa. Opiskelija voi siis halutessaan ilmoittautua myös välillä poissaolevaksi, jolloin hänellä ei ole maksuvelvollisuutta. Vastaavasti hän voi hakea lisäaikaa normaaliin tapaan, mutta kaikista läsnäololukukausistaan hän luonnollisesti maksaa. Ulkomainen opiskelija voi tarvittaessa käyttää suomalaisten käytössä olevia ns. lakisääteisiä syitä vastaavia ulkomaisia palveluksia tai vapaita lisäajan hakemisperusteena.

2.3. Ilmoittautuminen ja maksuvelvollisuuden laiminlyöntien seuraukset opiskeluoikeuteen

Sujuvimmin paikan vastaanotto ja ilmoittautuminen hoituvat siten, että hyväksytty hakija ottaa paikan vastaan, maksaa maksun ja ilmoittautuu yhdellä kertaa sähköisessä järjestelmässä. Ehdollisesti hyväksytyihin hakijoihin tämä menettely ei sovellu, koska ko. opiskelijat eivät voi vielä ilmoittautua. Maksu voidaan kuitenkin periä heiltäkin.

Hakijan on ennen tätä saatava tieto myös mahdollisesta stipendistä. Ko. tieto myönnetystä stipendistä (joka kattaa lukuvuosimaksun kokonaan tai osittain ja mahdollisesta elinkustannusstipendistä) ilmoitetaan hakijalle opiskelijavalintapäätöksen yhteydessä.

Ulkomaisten opiskelijoiden osalta ongelma nykymallisessa sähköisessä ilmoittautumisessa on kuitenkin siinä, että paikkaa ei voi ottaa vastaan ilman vahvaa tunnistautumista eikä näillä hakijoilla ole HeTua tai pankkitunnuksia. Oili-järjestelmässä ilmoittautuminen ei taas onnistu ilman sähköistä vastaanottoa. Ruotsissa riittävään tunnistautumiseen riittää sähköpostiosoite.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ainakaan vuonna 2017 ei ole todennäköisesti käytössä ideaalijärjestelmää, vaan opiskelija ottaa paikan vastaan todennäköisesti allekirjoitettavalla paperisille lomakkeella. Virkailijatyönä paikan vastaanottamistieto viedään Opintopolkuun. Tämän jälkeen opiskelija maksaa (ensimmäisen erän) lukuvuosimaksun yliopiston verkkokaupassa (tms.), jonka jälkeen hän voi ilmoittautua. Tämäkään ei ilmeisesti onnistu vielä OIL:ssa, vaan hoidetaan myös virkailijatyönä.

Joka tapauksessa lukuvuosimaksu (tai erä siitä) on maksettava ennen ilmoittautumista, ja läsnä olevaksi ilmoittautuminen tulee olla mahdollista vain maksun maksaneille. Jos maksuvelvollinen opiskelija ei maksa määräajassa (niin, että ehtii vielä ilmoittautua), eikä ilmoittaudu poissa olevaksi, hän on laiminlyönyt ilmoittautumisen ja menettää opiskeluoikeutensa. Uudelleen kirjoille pääsyn edellytyksenä on lukuvuosimaksun ja 35 euron uudelleen kirjoittautumismaksun maksaminen. Opintoaika kuuluu.

Hakijan esittämän dokumentaation (tutkintotodistus, henkilöllisyys, oleskelulupa) oikeellisuus tarkistetaan opintojen alussa.

3) Maksujen maksaminen ja statuksen muutos

Yliopistot päättävät, kuinka monessa erässä lukuvuosimaksun voi maksaa, ja missä tilanteissa maksua mahdollisesti palautetaan.

Maksu palautetaan kuitenkin aina, jos opiskelija on valittu ehdollisena eivätkä ehdot täyty, opiskelija saa kielteisen oleskelulupapäätöksen, hänen oleskelulupastatuksensa muuttuu eikä hän enää ole maksuvelvollinen, jos koulutusta ei järjestetä sekä force majeure-tilanteissa

Maksu palautetaan aikaisintaan siitä hetkestä alkaen kun opiskelija esittää korkeakoululle oleskelulupakortin, ei takautuvasti.

MIGRI tarvitsee tiedot mm. maksun maksaneista ja niistä, jotka eivät saavu paikalle Yhteinen ilmoituskäytäntö yliopistoilta MIGRille, sovittu MIGRin edustajan kanssa, että MIGRI suunnittelee excel- taulukon siitä mitä tietoja se tarvitsee yliopistoilta.

Jos opiskelijan status muuttuu opiskelun aikana, muuttunut status otetaan huomioon. Jos statuksen muutoksen seurauksena opiskelija ei ole enää velvollinen maksamaan maksuja, hänelle palautetaan statuksen muuttumisen jälkeiselle ajalle kohdistuvat maksut. Jos status muuttuu toiseen suuntaan, opiskelija on velvollinen maksamaan maksun seuraavasta "eräpäivästä" lukien.

Lähtökohtana pidetään, että statuksen muutos vaikuttaa maksuun seuraavan lukukauden alusta, jos maksu maksetaan lukukausittain, mutta yliopisto voi tehdä kohtuullisuussyistä muunkin päätöksen.

Lupastatuksen muuttumisen seuranta:

Määräaikaiset luvat (mm. EU:n sininen kortti) : yliopistot vievät määräajan keston omiin järjestelmiinsä ja opiskelijaa ohjeistetaan esittämään uusi lupa ennen määräajan loppua.

Toistaiseksi voimassaolevaan lupaan perustuvia statuksen muutoksia eivät valvo korkeakoulut.

4) Opiskelijan muutoksenhakuoikeus/reklamaatiot

Koulutuksen maksullisuus muuttaa yliopiston ja opiskelijan oikeudellista suhdetta. Vaikutus on sitä suurempi, mitä suurempi maksu on.

Julkisen vallan käyttöön liittyvien päätösten oikaisumenettely/muutoksenhaku menee kuitenkin samalla tavoin kaikilla opiskelijoilla.

-opiskelijavalintapäätökseen opiskelija voi hakea ensi vaiheessa oikaisua yliopiston sisällä ja sen jälkeen hänellä on auki valitustie hallinto-oikeuteen

-opintosuoritusten arvosteluun ja sitä koskeviin oikaisuvaatimuksiin sovelletaan samoja sääntöjä kuin muihinkin opiskelijoihin

-kurinpitosäännökset ja kurinpitopäätösten muutoksenhaku koskevat kaikkia opiskelijoita

Yleissäännös siitä, että yliopiston päätökseen voi hakea muutosta hallinto-oikeudelta, on luonnollisesti myös maksavien opiskelijoiden käytössä.

Yliopiston päätökseen apurahasta ei saa hakea muutosta valittamalla.

Maksullinen koulutus voi johtaa myös siihen, että yliopisto joutuu käsittelemään esimerkiksi koulutuksen markkinointiin tai laatuun liittyviä reklamaatioita tilanteissa, joissa ei tehdä hallintopäätöksiä. Tällaisiin tilanteisiin ei välttämättä ole lainsäädännöstä löytyviä vastauksia, joten niitä on hyvä käsitellä tapauskohtaisesti yliopistojen yhteistyönä opintoasioiden lakimiesten tukemana.